

Dómara-Spegill (1887)

Útgáfa 1.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðu eintaki af téðu riti. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið rafrænt eintak af því án endurgjalds.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó að stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Höfundur skjals þessa álitur að hvers kyns höfundaréttur á prentaða eintakinu sé útrunninn.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Skannað var eintak í vörslu Bókasafns Kópavogs.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

75/-

101-

348
Dóm

DÓMARA-SPEGILL.

I.

Reykjavík.

Útgefandi **Þorleifr Jónsson.**

Sigm. Guðmundsson prentaði.

1887.

BOKASAFN KÖPAVOGS

Hæstaréttardómr.

Miðvikudag þ. 7. október [1868].

Nr. 7. Ritstjóri E. Bögh (aðvókat Brock)

gegn

ritstjóra N. Hansen (enginn).

út af meiðyrðum á prenti.

Dómr landsyfir- svo og hirð- og bæjarréttarins uppkveðinn
11. marz 1868:

„Ummæli þau, sem að ofan eru fram tekin, eiga dauð og ó-
merk að vera, og ber stefnda, ritstjóra E. Bögh að svara 100
rd. sekt til aðal-fátækra sjóðs Kaupmannahafnar fyrir þessa að-
ferð sína. Svo ber stefnda og að greiða sækjanda, ritstjóra
N. Hansen, málskostnað með 25 rd.

Að greiða innan 15 daga eptir lögbirtingu dóms þessa und-
ir aðför að lögum“.

Dómr hæstaréttar.

Í blaðgrein þeirri sem um er að ræða í máli þessu, er ekki
berum orðum sagt, að stefndi hafi gert sig sekan í því, að
„draga óráðvandlega undir sig annara peninga“; og að þetta
samt muni vera gefið í skyn, verður því síðr álitid, sem fyrri
hluti greinarinnar, og það með breyttu lettri, að eins telr
stefnda „grunaðan“ um sviksamlega aðferð, en þá var ný-
lokið glæpamálsrannsókn, er haldin hafði verið yfir stefnda um
slíka sök, og síðari hluti greinarinnar, þar sem nefndr er ó-
ráðvandleg undirdráttir á annara peningum, inniheldr að eins
nánari skýrslu um, í hverju in umgetna sviksamlega aðferð

Reykjavíkr bœjarþings-dómr.

Ár. 1887, 14. dag aprílmán. var fyrir bœjarþingsrétti Reykjavíkr í málinu.

Bóksali Kristján Ó. Þorgímsson
gegn
ritstjóra Þorleifi Jónssyni.

kveðinn upp svolátandi

Dómr:

Fyrverandi bœjargjaldkeri bóks. Kristján Ó. Þorgímsson hefir höfðað mál þetta á hendr cand. Þorleifi Jónssyni ritstjóra bladsins „Þjóðólfs“ út af grein, er birtist í téðu blaði, sem út kom 10. desember f. á. með fyrirsögn: „Kæfur gegn Kristjáni Ó. Þorgímssyni fyrverandi bœjargjaldkera“. Í grein þessari, sem er nafnlaus, er skýrt frá, að nafngreindir menn hafi kært stefnanda fyrir bœjarfógeta, einn fyrir undandrætt á peningum úr bœjarsjóði og falsaðar kvittanir, annar fyrir vangreiðslu á peningum úr bœjarsjóði og heimildarlausa undirskrift á nafni sínu í svíksamlegum tilgangi, og loksins, að hinn núverandi bœjargjaldkeri hafi kært stefnanda fyrir ranga bókfærslu á bœjarreikningsbókunum og krafizt að 2 reikningsfróðir menn verði kvaddir til að rannsaka þessa bókfærslu stefnanda og segja álit sitt um, hvort ástæða sé til, að höfða sakamálsrannsókn gegn honum fyrir óráðvandlega bókfærslu. Þar eð stefnandi álitir grein þessa mjög ærumeidandi fyrir sig og spillandi lánstrausti sínu, krefst hann í máli þessu, að greinin í heild sinni og öll in meidandi ummæli hennar um sig, verði dæmd dauð og marklaus, að stefndi verði dæmdr í fangelsi eða ina mestu sekt, sem lögin ákveða fyrir meidyrðin, að hann verði dæmdr til að greiða sér 2000 kr. fyrir „Tort og Credit-spilde“, og enn fremr allan kostnað, sem mál þetta hefir í för með sér með 60 kr. eða einhverju nægilegu eftir mati réttarins.

Stefndi mótmælir öllum þessum kröfum stefnanda og krefst að verða algjörlega syknadr af þeim, en að stefnandi verði dæmdr til að greiða sér allan kostnað þessa máls með 30 kr. eða einhverju nægilegu eftir mati réttarins.

væri fölginn, ásamt hugleiðingum um það, hvernig inn þáverandi dómsmálaráðgjafi yrði að taka í strenginn, þá er það köemi til álita, hvort sakamál bæri að höfða gegn stefnda fyrir slíka aðferð. Það verður því að álíta, að í síðari hluta greinarinnar sé að eins talað um stefnda sem *grunaðan* um sviksamlega aðferð eðr óráðvandlegan undirdrátt á annara peningum, án þess að nokkuð sé í ljósi látið um það, hvort grunurinn væri álitinn á rökum byggðr; en fyrir það, að hafa talað um stefnda á þennan hátt, verður áfrýjanda ekki refsað, og getr hæstiréttir í þessu efni vísað til þess, sem í inum áfrýjanda dómi er fært til röksemda fyrir því, að framannefnd umyrði í fyrri hluta greinarinnar gætu eigi álitizt saknæm — en að því, er til þeirra kemr, liggr málið annars ekki fyrir hæstarétti til dómsálagningar. — Það verður því að sýkna áfrýjandann yfir höfuð að tala.

Eftir atvikum ber að fella niðr málskostnað fyrir báðum réttum.

Því dæmist rétt að vera:

Áfrýjanda ber að sýkna fyrir kæru stefnda í máli þessu. Máls kostnaðr fyrir báðum réttum fellr niðr.

Í dómsmálasjóð greiði stefndi 5 rd.

Í ástæðum ins áfrýjanda dóms er svo að orði kveðið: „31. marz 1865 stóð í „Folkets Avis“ grein nokkur, og hafði ritstjóri *E. Bøgh* þar talað um sækjanda, ritstjóra N. Hansen, sem mann, „er sjálf sé grunaðr um sviksamlega aðferð“, og sem mann, er sekr hafi gjörzt í „að draga óráðvandlega undir sig annara peninga“; hefir sækjandi krafizt, að stefndi [*Bøgh*] verði fyrir þetta látinn hegningu sæta eftir strangleik laganna, svo og að ummælin verði dauð og ómerk dæmd og stefndi dæmdr til málskostnaðar útláta; en stefndi hefir hins vegar krafizt sýknu og sömuleiðis að sér verði tildæmdr málskostnaðr.

Að því, er til inna fyrnefndu ummæla kemr, þá verður að álíta það nægt

Til stuðnings kröfu sinni um sýknun hefir stefndi tekið það fram, að hann beri enga ábyrgð á umræddum sakargiftum, heldr séu það kærendurnir, sem hafi framsett þær í skriflegum kærnum til yfirvaldsins. Þessi mótbára getr þó ekki haft þýðingu í þessu máli, með því, að hér er eigi um ábyrgð að ræða fyrir það, að hafa gjört stefnanda sakargiftir í kærnum til yfirvaldsins, heldr er spurningin um ábyrgð fyrir að hafa birt og út breitt þessar sakargiftir í opinberu blaði, og með því að stefnandi, sem ábyrgðarmaðr Þjóðólfs hlýtr að hafa veg og vanda af inni átöldu grein eins og öðrum nafnlausum greinum í blaði sínu, verðr hann, en ekki kærendurnir, að bera ábyrgðina, að svo miklu leyti, sem greinin er saknæm að lögum. En stefndi neitar því í annan stað, að það sé ólögmaett að hafa birt grein þessa, sökum þess, að allt sem í henni standi, sé satt, þar sem stefnandi hafi viðurkent, að kærur þær, sem greinin ræðir um og frá þeim mönnum og með því innihaldi, sem þar er sagt, hafi verið sendar þæjarfógetanum; hann, stefndi, hafi þar á móti ekki látið neitt álit í ljósi um það, hvort sakargiftirnar séu sannar, og því síður borið þær á stefnanda. Þessi framburðr stefnda, sem er í öllu verulegu ómótmæltr af stefnanda, getr þó ekki leitt til þess, að stefndi verði álitinn sýkn saka. Það er vafalaust, að stefndi samkvæmt prentfrelsislögunum ber ábyrgð á birtingu og útbreiðslu inna umræddu sakargifta í blaði sínu, en af því leiðir að réttarins álit, að hann einnig verðr að ábyrgjast þau mannorðsspjöll og atvinnutjón, sem slík útbreiðsla bakar stefnanda, að svo miklu leyti, sem sakargiftir þessar eru bornar á hann að ósekju. Og stefndi hefir nú ekki reynt til að sanna, að téðar sakargiftir séu réttar, en að eins skirskotað til þess, að rannsókn sé hafin og mál af réttvísinnar hálfu fyrirskipuð gegn stefnanda út af oftnefndum sakargiftum. En það gat ekki veitt stefnda næga heimild til að útbreiða þær í opinberu blaði, meðan það mál var ekki rannsakað og útkljáð á löglegan hátt; að eins virðist þetta atriði eiga að koma til álita stefnda til málsbóta.

Samkvæmt því sem nú hefir verið sagt, verðr að álita að stefndi hafi brotið á móti 218. gr. sbr. 217. gr.¹ hegningarlag-

1) Þessar greinar hljóða þannig:
„217. Ef maðr meiðir æru annars manns, annaðhvort með því að drótta að honum ástæðulaust, að hann hafi framið þau verk, sem mundu gjöra hann

til réttlætningar stefnda, að opinber rannsókn, sem hafin var yfir sökjanda, og nýlega var lokið, er greinin kom út, leiddi til þess, að sökjandi 24. apríl s. á. var settur undir ákæru af réttvisinnar hálfu fyrir sviksamlega aðferð, og getur það í þessu efni engin áhrif haft, að sökjandi var sýknað af þessari ákæru með dómi í málinu.

Að því er hins vegar kemur til inna síðarnefndu ummæla, þá verður eftir samanhenginu í greininni að álíta, að með þeim sé dróttað að sökjanda, að hann hafi gerzt sekr í að draga óráðvandlega undir sig annara peninga, og með því að stefndi hefur ekki sannað neina heimild fyrir því líkum ummælum, þá ber samkvæmt lögum 3. jan. 1851, gr. 9., 1. málsgrein, að gera honum sekt, sem ákveðst til 100 rd., og eins ber að dæma þessi ummæli ómerk. Stefndi verður auk þess skyldur til að greiða sökjanda kostnað málsins með 25 rd.

Til þess eftir kröfu stefnda, að dæma ómerk ummæli nokkur, er fram komu í sóknarskjölum sökjanda, þykir engin ástæða.

Mótunarlögin hafa eigi brotin verið í máli þessu*.

*

*

*

Að framanskrifaðir dómar séu rétt útlagðir eftir „Højesteretstidende 1868“ (tolvte Aargang)“, bls. 298—300, það vottast hérmeð.

Bæjarfógetinn í Reykjavík, 16. apríl 1887.

Halldór Danielsson.

1) Sá lagastaðr hljóðar þannig:

„Ef nokkur skerðir virðingu annars á prenti, með því annaðhvort að dróttu að honum heimildarlaust þeirri hegðun, sem gerði hann óverðugan virðingar samborgarmanna sinna, eða nefnir hann þeim nöfnum, sem að eins slík hegðun gæti gefið tilefni til, þá skal honum hegnt með fangelsi í 3 mánuði til 1 árs, eða fóbótum frá 100 til 500 rd.“

anna, og þar eð inar átöldu sakargiftir eru mjög svo ærumeiðandi fyrir stefnanda, virðist eftir atvikum hæfilegt, að stefndi fyrir að hafa birt þær í opinberu blaði greiði 200 kr. sekt til landssjóðs, eða sæti 8 vikna einföldu fangelsi, ef sektin ekki er greidd í tækan tíma, svo ber og samkvæmt 220. gr. hegningarlaganna að dæma inar ærumeiðandi sakargiftir dauðar og marklausar. Með því að ummæli þessi ennfrems eftir stöðu stefnanda sem verzlunarmanns hljóta að spilla mjög lánstrausti hans og álit í viðskiftum við aðra, ber stefnda að greiða honum skaðabætr fyrir atvinnutjón eftir óvilhallra dómkvaddra manna mati, þó ekki meir en 2000 kr. Loksins ber stefnda að endrgjalda stefnanda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn 12 kr.

Því dæmist rétt að vera:

Inn stefndi, Þorleifr ritstjóri Jónsson, á að greiða 200 — tvö hundruð — kr. sekt í landsjóð eða sæta einföldu fangelsi í 8 vikur, ef sektin er ekki greidd í tækan tíma. Inar framangreindu sakargiftir og ummæli um stefnandann, bóksala Kr. Ó Þorgrímsson, eiga ómerk að vera. Skaðabætr fyrir atvinnutjón greiði stefndi stefnanda eftir óvilhallra dómkvaddra manna mati, þó eigi meir en 2000 — tvö þúsund — krónur, og í málskostnað greiði hann stefnanda 12 krónur.

Dóminum að fullnægja innan 15 daga frá lögbirtingu hans undir aðför að lögum.

Halldór Danielsson.

*

*

*

Rétta útskrift staðfestir

Halldór Danielsson.

óverðugan virðingar samþegna hans, eða nefna hann þeim nöfnum, sem að eins væri heimild til, ef hann hefði breytt þannig, þá varðar það sektum frá 10 rd. til 200 rd. eða einföldu fangelsi í hálfan mánuð eða lengr alt að 6 mánuðum.

218. gr. Sé þetta gjört á prenti eða á annan þann hátt, að ærumeiðingin breiðist út, eða á þeim stað eða tíma, að það eykr mjög það sem meiðandi er í orðunum, þá varðar það einföldu fangelsi ekki skemr en 3 mánuði, eða sektum ekki minni en 50 rd.

